

***In memoriam: Interviu cu Poetul Grigore Vieru - Apologetul și Mărturisitorul -
„Poezia mea vine din marea singurătate și greaua suferință”***

L-am petrecut anul trecut, spre dumnezeieștile lăcașuri, pe poetul și mărturisitorul ori apologetul limbii române pentru frații de dincolo și de dincoace de Prut – Grigore Vieru – cel care s-a săvârșit în urma unui năprasnic accident în apropiere de Chișinău, la întoarcerea de la comemorarea “Luceafărului” la Cahul – în ziua sa de pomenire a 159 de ani de la nașterea sa în această lume, adică la 15 Ianuarie 2009. Așadar, Grigore Vieru s-a săvârșit atunci când se afla în misiunea sa nobilă – de mărturisitor și apărător al culturii, civilizației, spiritualității și mai ales, al limbii române – prin comemorarea simbolului ei – Poetul Mihai Eminescu – pe care, potrivit mărturisirii sale, i-a studiat opera și l-a (re)cunoscut abia în anii studenției, căci așa erau vremurile... Probabil nimic întâmplător, numai că noi, cei rămași aici, jos, am mai fi avut nevoie, și încă una foarte mare, de Grigore Vieru, însă avem nădejdea și convingerea că el va (supra)veghea și de acolo, de sus, la bunul mers și îndeosebi, la apărarea limbii române – cea atât de contestată ori de blamată prin unele locuri!... Drept mărturie că am avut marele privilegiu de a-l cunoaște și prețui, redăm, în cele urmează, interviul făcut cu el – Poetul Grigore Vieru – la întâlnirea noastră de la Chișinău, din toamna anului 2002...

- **Stelian Gomboș:** Domnule Grigore Vieru, cum ați descoperit poezia, cum ați început să scrieți?

- **Grigore Vieru:** Mi-este teamă că o să repet niște lucruri. Am mai fost întrebat, inclusiv de copii, de unde vine poezia mea, și am răspuns de fiecare dată că din suferință și singurătate. Eu am trecut prin suferință și singurătate din copilărie. Sunt născut în anul 1935, iar în anii 1946-47 noi am trecut prin mari încercări, noi, românii din Basarabia. A fost o mare secetă, o mare foamete, când au murit mai mulți decât în război. Dar acea foamete a fost programată, organizată. A fost, într-adevăr, o mare secetă, dar fiecare țaran avea în pod o rezervă de porumb, de grâușor, de fasole. Eu sunt fecior de plugari, țin minte anii aceia. Dar și noi, cu toate că mama era văduvă de război, aveam în pod niște rezerve. N-ar fi trebuit să moară nici un suflet, cu toată seceta, căci și cei mai săracuți mai aveau ceva rezerve. Dar au venit păgânii și ne-au măturat podul. Chiar și la noi, cu tot că mama era văduvă de război, au urcat și ne-au măturat podul și nu ne-au lăsat nici un grăunte. De aceea, au murit mai mulți ca în război. Țin minte că mama pleca la Cernăuți - eu sunt născut în preajma Cernăuțiului - pleca în căutarea unui pumn de făină, de grăunțe, scotea din casă ce mai putea să aibă o văduvă, un covoraș, niște lăicere, ca să le vândă la Cernăuți, ca să ia ceva de mâncare pentru mine, că eram mic, și surioara mea, mai mare decât mine. Se întorcea după două-trei zile de la Cernăuți, unde pleca cu soră-mea, iar eu rămâneam singur în casă, iar eu, bolnav fiind și înfricoșat, fiindcă auzeam că mănâncă om pe om de foame, nu mai puteam să dorm și în acea singurătate a mea, noaptea, îmi spuneam povești. Dar eu nu știam multe povești, pentru că bunicii și părinții mei nu știau multe povești și nici nu aveau timp să ni le spună, și-mi spuneam Capra cu trei iezi, singura poveste pe care o știam în copilăria mea. Dar o spuneam numai până vine lupul la ușă, la fereastră, fiindcă mai departe mă temeam s-a spun, și mi-o repetam de mai multe ori.

Și-atunci începeam să-mi fac poveștile mele, așa cum putea un copil să și le facă. Și-atunci, în nopțile acelea de singurătate, am compus primele versuri. O așteptam pe

mama și spuneam „Vino tu, vino tu”, și-mi părea că vine, apărea chipul ei și eu spuneam „Nu te du, nu te du”. Acestea erau primele mele versuri pe care le-am scris în 1946, așteptând-o pe mama. Deci, poezia mea vine de-acolo, din mare singurătate și din mare suferință. Și, de altfel, tot de-acolo vine și azi poezia mea.

Marea poezie românească am descoperit-o nu la școală, pentru că ea era interzisă, ci din proverbele noastre, care nu puteau fi interzise, din cântecele noastre populare, care le auzeam pe la șezătorile noastre la care mergeam cu soră-mea, din ghicitorile noastre, în ele am descoperit marea poezie română, fără să știu că aceasta este poezia noastră, poezia română. Proverbele, ghicitorile noastre sunt fără egal pe fața pământului. Eu studiez folclorul poetic al lumii de zeci de ani, am o pasiune pentru folclorul planetar și trebuie să spun și nu cred că exagerez, folclorul nostru este poetic, este fără egal.

- Întrebare: Căutările în poezie suportă rătăcirii. Mănuirea cuvântului este și mântuirea cuvântului. Care au fost rătăcirile poeziei dumneavoastră?

- Răspuns: Eu îndrăznesc să spun că nu am rătăcit în poezia mea. Eu nu am avut o bună pregătire națională, ca să zicem așa, în școală, dar am avut o foarte bună pregătire... nu știu cum să spun... ajută-mă dumneata...

- **Stelian Gomboș:** ...instinctivă?...

- **Grigore Vieru:** ...instinctivă, dacă este bine așa. Deci, dragostea mea pentru cuvântul românesc, pentru cântecul nostru, pentru tot ce este național, am moștenit prin instinct. Mie nu mi-a spus nimeni la școală că sunt român, că vorbesc limba română. Din contră, ei mi-au spus că nu sunt român, căci vorbesc altă limbă, cea moldovenească, dar instinctiv, strigătul sângelui mi-a spus că eu vorbesc limba română. Și-atunci când am greșit, mai exact, se crede că am greșit, cred unii tineri de-aici de la noi, artiști, poeți și, din păcate, și din țară, cred că am greșit, îi asigur că nu am greșit. Eu, cum să spun, am încercat să fiu diplomat, deși vocația mea nu a fost de diplomat. Eu știam că un cântec frumos despre limbă, pe care l-am scris în anii bolșevici, un poem frumos despre tricolor, despre neamul nostru, nu va trece dacă nu voi scrie o strofă, două, trei, despre Lenin. Nu scriam din rătăcire un astfel de poem, dar știam că dacă nu scriu o astfel de strofă despre Lenin, (despre partid nu am scris niciodată), cartea mea nu va trece. Și eu știam foarte bine că cititorul cuminte, frumos și înțelept, va trece peste strofa asta și va găsi în întreaga carte niște versuri creștinești - nu zic geniale, nu zic frumoase - despre mama, despre pământul nostru, despre limba română pe care eu niciodată nu am numit-o limbă moldovenească.

Am scris foarte multe poeme și cântece dedicate limbii noastre. Nu puteam s-o numesc limbă română, dar n-am numit-o nici limbă moldovenească. Răsfoiți întreaga mea creație și nu veți găsi nici un poem în care să fi cântat limba moldovenească. Știam că poemele acestea vor ajuta neamul meu în această margine de țară, poporul, și-mi vine să cred căci chiar l-au ajutat. Chiar în lumea aceasta pe care o vedeți la această sărbătoare (la care am participat împreună la Chișinău), rătăcită, într-un fel, veți găsi și foarte mulți români frumoși, care, deși au fost educați în limbă de lemn, au crezut în poezia noastră.

- Întrebare: Cum a fost întâlnirea cu poezia română, când Prutul n-a mai putut fi menținut de alții drept graniță între frați?

- Răspuns: Cu poezia română m-am întâlnit fără să știu că mă întâlnesc cu poezia română, prin istoria noastră, prin proverbele noastre, prin cântecul pe care-l cânta mama, îl cânta tata, dar mai târziu, după dezghețul hrusciovist, m-am întâlnit în primul rând prin poetul nepereche, Eminescu, prin Alecsandri, prin anii '57, '58, când ajunseseră la noi în

Basarabia într-un mod selectiv. Din Eminescu, Împărat și proletar, Somnoroase păsărele, dar eram totuși fericiți, înțelegeți, căci auzeam limba noastră adevărată, frumoasă, muzicalitatea cuvântului nostru, și eram fericiți că cunoaștem măcar atât. Pe urmă, desigur că au fost editați toți clasicii noștri din Moldova și i-am studiat în ultimii ani la facultate. Apoi, sigur că am cunoscut și poezia lui Blaga, care a venit mai tâziu în Basarabia, apoi și a lui Arghezi.

Dar m-am întâlnit cu poezia română și prin poezia generației de aur a lui Nichita, a lui Labiș și Nichita Stănescu. Prin a lui Sorescu, Ioan Alexandru, Tomozei, Păunescu, Constanța Buzea, Gabriela Melinescu. Repet, eu am răsărit ca poet din marea poezie română. Țara are o mare poezie, eu o cunosc bine, și aș vrea să cred că poezia română este una din cele mai originale și mai variate și mai frumoase la ora actuală. Poate că numai poezia țărilor latino-americe se ridică la nivelul poeziei române.

- Întrebare: Alături de care poeți români de peste Prut vă simțiți mai apropiat?

- Răspuns: De poeții care au venit și ei din suferință. De Goga și Bacovia. Iar ca expresie poetică sunt și eu poet al timpului pe care îl trăim și nu mă pot desprinde de acesta, ca expresie, deci, cred că aș veni tot din Bacovia, dar și din Blaga, Stănescu, Sorescu și din Păunescu, care este un mare poet, vă rog să rețineți aceasta, dincolo de unele poeme de ale lui de ocazie, din care are destule, după cum bine știți. Dar dacă dăm deoparte zgura poetică păunesciană și lăsăm numai poezia lui autentică din cărțile lui atât de voluminoase, ca să zic așa, aș putea selecta un singur volum, așa cum pricep eu poezia, un volum de o sută de poeme, cu care l-aș așeza pe Păunescu alături de cei mai mari poeți ai noștri. Deci, se crede greșit, nu greșit, dacă s-ar crede greșit nu m-ar supăra, dar unii poeți și unii critici literari de dincolo de Prut, din țara noastră, spun că eu sunt un poet vetust, pașoptist. Sunt niște minciuni și ei știu că spun minciuni și asta mă supără cel mai mult. Eu am spus că eu vin din tradiția noastră folclorică și clasică, dar eu sunt un poet modern, ca expresie și ca simțire. Și, ca exemplu, dacă nu vă supărați, vă spun un poem din două strofe, pe care l-am scris nu azi, ci pe la începutul anilor șaptezeci, în urmă deci cu treizeci de ani, și care se numește Făptura Mamei:

*“Ușoară, maică, ușoară
C-ai putea să mergi călcând
Pe semințele ce zboară
între ceruri și pământ!
în priviri c-un fel de teamă,
Fericită totuși ești –
Iarba știe cum te cheamă,
Steaua știe ce gândești”.*

- **Stelian Gomboș:** Se vorbește mult în ultima perioadă de recuperare și integrare a poeziei din Basarabia. Cum vedeți dumneavoastră strategia acestei integrări?

- **Grigore Vieru:** Eu o văd foarte simplu, din punctul meu de vedere, și poate primitiv. Așa ar putea să creadă unii - primitiv. Ce se întâmplă cu scriitorii români din Basarabia? Unii cred că, dacă au fost editați dincolo de Prut, la București, la Iași, la Craiova, la Cluj, la Oradea, la Târgu-Mureș ori la Timișoara, s-au integrat în literatura română. După mine, cred că este o mare greșeală. Și v-o spune un poet care este poate cel mai editat dincolo de Prut. Aproape toate cărțile mele au fost editate în țară, însă eu nu mă pot bucura. Mă bucur, bineînțeles, că am fost editat, însă bucuria mea nu este deplină. Căci eu știu că deși sunt în literatura română nu m-am integrat, totuși, în literatura

română, pentru că nu s-a integrat și lumea aceasta rătăcită. Basarabia nu s-a integrat însă și nu este vina ei. Și, deci, eu, fără ea, fără lumea asta, așa cum este ea, rătăcită, Basarabia, eu nu mă pot considera deplin integrat.

Mă bucur însă, frate dragă, c-au venit și timpuri când uite, stăm aici și poate că este și altcineva prin preajmă care ne înregistrează, dar nu-mi mai este frică, nu-mi mai este teamă și asta mă bucură cel mai mult. Că ne putem întâlni, că trecem vama, chiar dacă uneori nu prea ușor, dar ați ajuns aici la noi și noi putem sta de vorbă și lucrul cel mai important pe care trebuie să-l știe românii, și cei de-aici și cei de dincolo de Prut, este că istoria nu se mai poate da înapoi. Din momentul în care vom ști că istoria nu mai poate fi întoarsă, va fi bine în Țara Românească. Deci, cu răbdare, cu înțelepciune, să facem lucrul pe care nu am putut să-l facem în timpurile acelea draconice, satanice. Deci, eu sunt optimist, foarte optimist, deși se spune că, mă rog, granița va fi întărită la Prut, vor fi niște vize, dar eu știu că comunismul, bolșevismul nu mai poate reînvia, imperiul nu mai poate reînvia, cu toate tancurile lui, cu toate rachetele lui. Și eu cred că voi apuca vremurile când vom fi împreună noi, românii de pe ambele maluri ale Prutului, vom fi împreună cu adevărat.

- **Stelian Gomboș:** Dincolo de optimismul poetului, să acceptăm și vizionarismul său. Avem o patrie de cuvinte întregă. Când credeți că am putea avea și o patrie de pământ întregă?

- **Grigore Vieru:** Deci, vă pot spune. Eu sunt autorul mai multor cărți de versuri pentru copii și al unor manuale pentru copii. Am fost la multe întâlniri cu copii din clasele primare, din gimnaziu, din licee și, când intru, de pildă, în sala de clasă, la clasa întâi, prima întrebare pe care o pun copiilor este întrebarea „Ce limbă vorbiți, copii, moldovenească sau română?” Copiii îmi răspund în cor: „Limba română”. Apoi: „Copii, ce sunteți, moldoveni sau români?” Copilașii îmi răspund în cor: „Români!” Deci ei au la ora actuală șapte anișori. Când vor absolvi liceul, se vor trezi chiar cu totul, vor avea optsprezece ani, ei vor fi în România întregă, vor realiza ceea ce n-am realizat noi, cei înfricoșați, rătăciți, înfricoșați de Siberii și de toate. Repet, mersul istoriei nu mai poate fi întors și vom veni spre țară, dar și țara trebuie să vină spre noi, să ne înțeleagă, să nu ne jignească. Mulți români din țară, care nu ne cunosc suferința, ne fac ba ruși, ba kaghebiști, ba cutare. Să nu uite că suntem români și am trecut prin mari suferinți. Basarabia este un copil cu inima în afara pieptului. Am văzut un film documentar despre un copil care s-a născut cu inima în afara pieptului, iar niște mâini de aur ale unor chirurghi au reușit să pună inima la locul ei. Asta este și Basarabia, un prunc cu inima în afara pieptului. Inima Basarabiei trebuie pusă la locul ei. Locul ei este limba română, este istoria română, credința strămoșească. Și lucrul acesta îl putem face numai împreună, în primul rând românii din țară și apoi românii de-aici.

Acum, în încheiere, vreau să subliniez că eu personal, mă simt foarte împlinit și onorat pentru faptul că am avut fericitul prilej și marea șansă de a-l întâlni și (de) a-l cunoaște pe Grigore Vieru Poetul – mare personalitate a culturii și spiritualității noastre românești și nu numai, având convingerea și nădejdea că vom ști cu toții pe mai departe, să ne cinstim înaintașii, potrivit meritelor și vredniciilor fiecăruia, cu toate că în aceste vremuri, prețuim mai mult pe alții de oriunde și de aiurea, căci ni se par a fi mai exotici, mai spectaculoși, mai senzaționali!... Însă, rămânem convinși de faptul că ce este nobil rămâne iar ce este ieftin, apune!...

Așadar, cei alungați din turnurile babilonice ale acestei lumi, pot bate acum la porțile cetății noului Ierusalim – cel bisericesc și ceresc, ce „nu are trebuință de soare, nici de lună, ca să o lumineze, căci slava lui Dumnezeu a luminat-o, făclia ei fiind Mielul” (Apoc. 21, 23). Lucrarea aceasta scriitoricească și cărturărească ce rămâne în urma autorului simbol și poet, cu alte cuvinte, va fi pe mai departe, una de referință în domeniul istoriei culturii, limbii, literaturii și a spiritualității noastre autentice, care ar trebui să se afle la îndemâna tuturor celor ce rămânem convinși de faptul că: noi, locului ne ținem, cum am fost, așa rămânem!...

***Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească!
Veșnică să-i fie pomenirea și amintirea! Amin!***

***Cu aleasă prețuire și multă recunoștință,
Drd. Stelian Gomboș – Consilier
la Secretariatul de Stat pentru Culte
din cadrul Guvernului României.***